

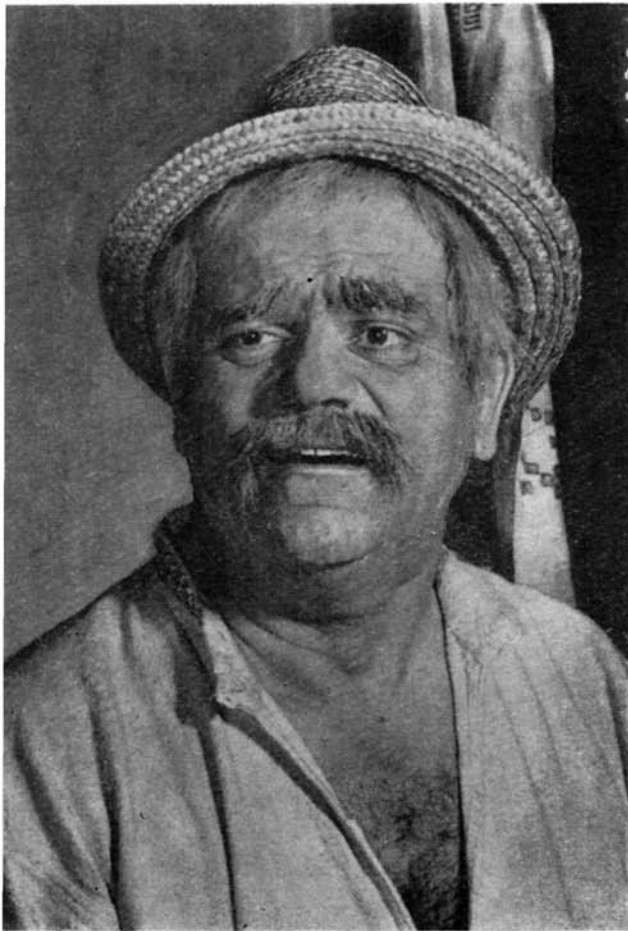

satul nou

ÎN PERSPECTIVA DRAMATURGIEI NOASTRE

Primul congres al țărănimii cooperatiste din România socialistă a oferit o amplă imagine a satului nostru nou. El a marcat etapa nouă a procesului revoluționar care a schimbat din temelii înfățișarea satului românesc. „Urmașii clăcașilor de odinioară — se arată în expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu, ținută cu acest prilej — sînt părtași nu numai la împlinirea aspirațiilor străbunilor lor, ei își făuresc astăzi o viață liberă și fericită, la care strămoșii nici cu gîndul nu se puteau duce, o viață care depășește cu mult cele mai cutezătoare visuri ale acestora.” Trăim și vedem astăzi una din cele mai luminoase pagini din viața greu încercată de istorie a trudititorilor pămîntului, care urmînd cu încredere drumul trasat de partid s-au smuls din negura veacurilor de robie, s-au ridicat prin muncă și hărnicie la o viață omenească, demnă, la stadiul civilizației active.

„Astăzi — se mai arată în expunerea secretarului general al C.C. al P.C.R. — țărănimia are o țară — România socialistă. Împreună cu clasa muncitoare, este stăpîna acestei țări, participă activ la conducerea treburilor statului, la făurirea noii istorii a patriei noastre.” E un adevăr care înseamnă începutul unui ev nou, cu nimic asemă-

nător experiențelor sociale anterioare. Dincolo de problemele agricole, de valoarea experiențelor câștigate pe tărîmul recoltelor-record, ni se dezvăluie chipul nou, calitativ superior, al țaranului, care a dobîndit conștiința menirii sale istorice, simțindu-se răspunzător față de interesele generale ale statului. În luările de cuvînt ale delegaților la congres, am reîntîlnit, redată cu convingere și măreție, această nouă trăsătură a conștiinței socialiste : mîndria de a fi stăpîn pe munca și rodul muncii sale ; răspunderea cetățenească față de destinele întregii țări ; atașamentul față de politica partidului, de cauza socialismului. „Cu mîndria de a ne ști părtași activi la tot ce schimbă mereu în mai bine viața întregului nostru popor...” — și-a început pateticul său cuvînt delegatul Cooperativei agricole „Gh. Doja”, Ion Spătărelu. „Noi, foștii argați pe pămînturile moșierilor de altădată — continuă el —, sîntem stăpînii cîmpiei noastre mănoase... Noțiunea de stăpîn are, în zilele noastre, o semnificație adîncă pe care partidul nostru ne-a ajutat să o înțelegem, să fim mîndri de ea.”

Noul profil spiritual al țaranului român demonstrează că ideologia marxistă revoluționară i-a dat demnitate și răspundere, conștiința propriei lui valori sociale, de care a fost văduvit cu silnicie în trecut. Contrastul dintre imaginea țaranilor idilici-„tradiționali” și cei care au vorbit la tribuna congresului este prea categoric ca să mai lase loc îndoielilor în ceea ce privește transformările adînci petrecute în mentalitatea și în conștiința lor. Această uriașă transformare se vedește vie, atît în domeniul cuceririlor bunurilor materiale (unde, pe ogoarele îngemănate, energia, care a zăcut atîta amar de vreme somnolentă, izbucnește impetuoasă și, unindu-se cu compe-

tență, cu însușirea ultimelor cuceriri ale științei, determină valorificarea maximă și intensivă a pământului), cât și mai ales în privința cuceririlor spirituale, a biruinței acestui mod nou de a gândi al țăranilor noștri.

Munca în colectivitate și spiritul colectiv au început să scoată cu evidență la lumină și să dezvolte calitățile funciare ale țăranului muncitor: inteligența, dirzenia, dragostea de muncă și de pământ; ele au iscat, în același timp, apariția unor noi însușiri: luciditate, siguranță în gândire, în vorbe și în fapte, sentimentul încrederii în puterea de muncă, inițiativă. Entuziasmul, setea de viață, optimismul, receptivitatea la nou, nevoia perfecționării, a îmbogățirii continue a orizontului politic, cultural-științific, credința că progresul și viitorul luminos al țării depind și de puterea brațelor lor, de pricepera și hărnicia cu care gospodăresc averea obștească, simțul înalt al datoriei, fierbintele patriotism, iată rezultatele dinamicii sociale din lumea satului contemporan, realitatea plină de măreție, de farmec și de poezie a celor care, în alianță strinsă cu

Ion Marinescu (Ciocilteu) în „Indrăzneala” de Gheorghe Vlad — Teatru
„Barbu Delavrancea”

clasa muncitoare, și în frunte cu ea, au ajuns stăpînii patrimoniului național, ai destinelor țării.

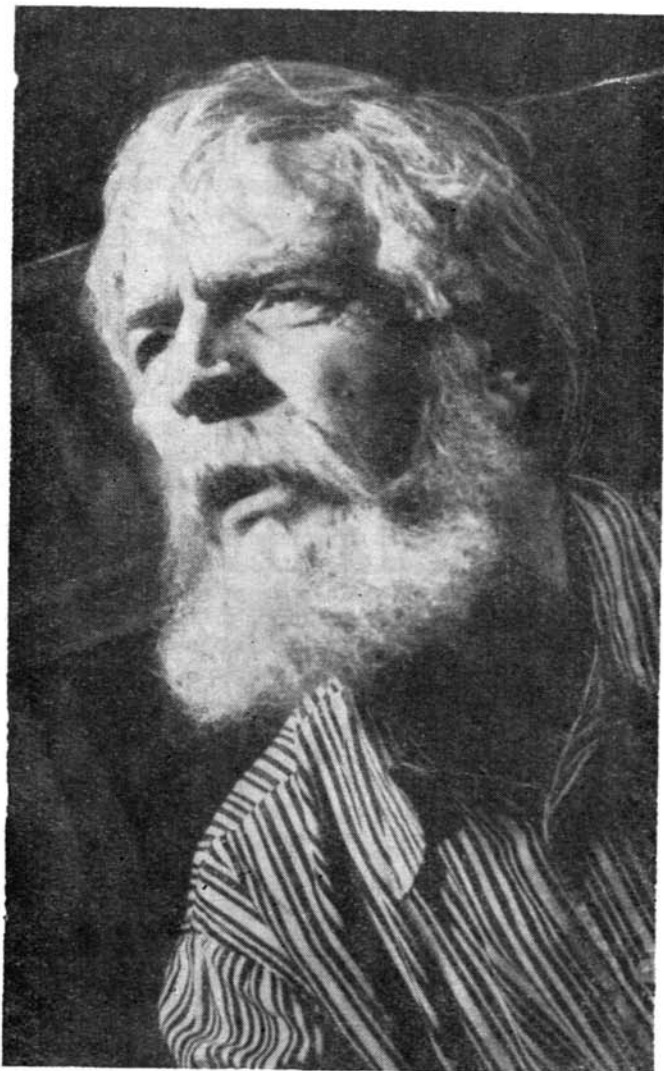
* * *

Urmărind asemenea impresionante fenomene ale vieții devenite obiect al dezbatărilor la congres, se naște în mod firesc întrebarea: în ce măsură aceste fenomene sînt înfățișate cu profunzime și justete în piesele noastre, cît de eficientă a fost participarea dramaturgiei noastre în lupta pentru consolidarea noii vieți a țărănimii, cît impulsionează ea azi avîntul spre noi orizonturi, spre desăvîrșirea cuceririlor socialiste în lumea satului.

Se știe, în general, că în comparație cu proza — cu operele clasicilor noștri, Creangă, Caragiale, Delavrancea, Rebreanu — în care au apărut zugrăvite viața de mizerie a țărănimii exploatare și spiritul ei de revoltă, dramaturgia trecutului n-a înfățișat decît foarte puțin și neconcludent chipul țaranului român. E adevărat că marile noastre drame istorice așază în miezul lor „poporul” — respectiv pe țaran — ca exponent al virtuților și idealurilor noastre naționale, ca focar al patriotismului, deși deseori el era văzut mai degrabă în masă, deci anonim, sau ca o entitate abstractă, deci lipsită de forța particulară a unui caracter dramatic propriu-zis. Pe această linie, dramele lui Hașdeu, Delavrancea, Davila sînt reprezentative. E iarăși adevărat că în drama feerică — îmbibată de fantezia de basm a poporului — apar figura țaranului și coloritul ambianței lui de viață. Dar problemele lui specifice de viață, climatul de aprige contradicții sociale în care s-a desfășurat, de-a lungul vremii, această viață au rămas în afara sferei de observații — și de înțelegere — a dramaturgilor noștri de ieri. Aceasta, în bună măsură, datorită circulației, adesea diversioniste, a unor concepții idilizante sau mistice, care nu vedeau sau negau existența contradicțiilor sociale în viața țaranilor, care, pentru teatru îndeosebi, considerau primară tipologia țărănească, nedramatică, fără relief, o psihologie rudimentară, „de catrință” pitorească, dar redusă la smerenie și resemnare. Condiția subumană a țaranului exploatat, aspirația sa spre libertate, tradiția de luptă pentru un viitor mai bun și-au găsit prea puțin și prea vag oglindirea în dramaturgia epocilor trecute. Să nu uităm totuși că, în momentele de răscruce ale istoriei, prezența țărănimii n-a putut fi ignorată. În pamphletele dramatice ale lui Iordache Goleșcu, în unele lucrări dramatice ale lui Alecsandri sau Negruzzi, țaranii reprezentau elementul luminos în numele căruia se ataca nedreptatea, se satirizau moravurile vremii respective. Marele nostru Caragiale s-a apropiat cu dragoste de viața țaranilor, realizînd într-o lumină crudă, sumbră, *Năpasta*. Desigur nu poate fi trecută cu vederea contribuția lui Lucian Blaga, care a așezat la baza opereii sale dramatice elementele mitice, de folclor, valorile gândirii și tradiției populare. Dar, aceasta, ca și cele cîteva piese sau dramatizări din perioada interbelică, nu caută să ilustreze (excepție face, într-o anumită măsură, A. Corteanu) diferențele și contradicțiile sociale ale vremii, să ne prezinte în mod veridic imaginea țaranului român, cu trăsăturile sale reale.

Odată cu transformările revoluționare din lumea satului, pe măsură ce, cu ajutorul clasei muncitoare și al partidului, participînd activ la lupta de construire a socialismului, la făurirea noii istorii a patriei noastre, țărănimia a cucerit forme noi de viață, ea își cucerește treptat și locul cuvenit în dramaturgie.

Autorii noștri dramatice au încercat să surprindă acest proces al transformării revoluționare a vieții și psihologiei țărănești, cu conflictele specifice unor etape precise. Atît în lucrările inspirate din acțiunea de închegare a primelor cooperative agricole, cît și în cele privind amănuntele de viață ale construcției socialiste la sate, apărute în ultimii ani, se pot urmări cu interes aceste momente ascendente ale procesului de transformare spirituală și materială din lumea satului: vasta ei emancipare socială, dezvoltarea raportului de forțe în favoarea netă a relațiilor socialiste; demascarea dușmanului de clasă și combaterea rămășițelor înapoiate din mentalitatea țărănimii muncitoare, afirmarea treptată a noii conștiințe socialiste. Atenți mai ales la nivelul material în continuă creștere, la perspectivele economice înfloritoare deschise de socialism lumii satelor, autorii noștri, frinați și de viziuni în general limitate la elemente de exterior,

tehnice, de agitație, ca și de portretizări în tipare deseori schematice, au rămas însă datori nu numai în zonele măiestriei, dar și în ce privește aprofundarea consecințelor și a ecoului pe care l-au avut noile condiții de muncă și de viață în sufletele oamenilor de la sate; în ce privește ilustrarea diversificării psihologice și a îmbogățirii pe planul culturii a peisajului sătesc din zilele noastre, a contradicțiilor inerente evoluției lui impetuoase.

Astăzi, cînd agricultura a intrat definitiv pe făgașul propășirii neîntrerupte, al civilizației evidente, cînd satului românesc, întinerit de seva dătătoare de viață a socialismului, de munca harnică a țărănimii, i s-au deschis porți largi spre viitor, nemaiîntilnite vreodată în istorie, nu ne putem opri să arătăm că nu avem încă o dramaturgie care să redea, în toate implicațiile și cu toate semnificațiile majore, strălucirea acestui fenomen. Nu avem încă o piesă care să înfățișeze puternic, pe măsura ei, marea temă a eliberării de sub jugul exploatarei, trezirea țărănimii la marea viață, tema înălțării frunții, a descoperirii puterii irezistibile a brațelor muncitoare folosite, pînă la noua noastră orînduire, numai în greul bătăliilor, numai în amarul robiei. Nu

și-au găsit încă, în dramaturgia noastră, locul cuvenit marile eforturi înnoitoare, remarcabilele însușiri inventive, marile talente în permanentă autodepășire din rindurile țărânimii, care, de pe platforma calificărilor înalte, a disciplinei și probității, a certitudinii gândirii și a faptelor, îndeplinește cu curaj și modestie funcții de răspundere în cooperativele agricole, în organele de partid și obștești, ale puterii de stat, pînă la forul suprem al țării, Marea Adunare Națională. Sînt așteptate cu interes în dramaturgie prezența viguroasă a profilului țăranului comunist — reprezentantul celor peste 480.000 de comuniști care activează în cooperativele agricole —, patosul concentrat al acestei puternice forțe politice, în stare să unească în jurul său masele țărănești, să asigure cu succes politica partidului.

Să mai amintim aici de sutele de mii de țărani tineri și vîrstnici care au realizat saltul spre maturitatea concepției despre lume, muncă și învățătură; de aportul lor la introducerea și propășirea celor mai noi idei, care devin, prin contribuția lor creatoare, puternice stimulente ale construcției socialiste.

Structura sufletească cu totul inedită, dezvăluită la congres de cooperatorul Simion Uscat din Cîlnic, este unul din nenumăratele exemple edificatoare în ilustrarea sentimentului patriotic, prezent în tot ce gîndește și afirmă astăzi un țăran: „Știind că un comunist nu are voie să dea înapoi, am luptat cu hotărîre ca să-mi țin vorba dată“.

În dialogul aprins dintre nou și vechi, în luptă decisivă care continuă să se dea împotriva a ceea ce este înapoiat, dramaturgii au în față exemplul viu al sutelor de mii de Simioni, care, departe de seria oricăror clișee comode, concentrează sporul de conștiință, nivelul ideologic și cultural, neîntîlnit pînă acum, al țăranului român.

Pe lingă conștiința partinică comună, a psihologiei comune cu psihologia muncitorească, rămîn în mediul sătesc o seamă de trăsături specifice, de formație, de trai în mijlocul naturii etc., care așteaptă oglindirea.

„Leagăn al tradițiilor și al artei minunate a poporului, țărâניה este creatorea comorilor poeziei populare, a Mioriței, a doinelor și baladelor. În furtunile veacurilor, țărâניה a rămas neclintită, păstrînd și dezvoltînd limba strămoșilor, obiceiurile, portul național, conservînd nealterate marile calități ale poporului român: hărnicia și omenia, vitejia și dirzenia“ — a subliniat tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvîntul său adresat congresiștilor.

Chemarea scriitorilor este — așa cum ne spune marile nostru poet Argezi — să dea înapoi, dacă se poate, mai înfrumusețate, comorile, zestrea strînsă, de milenii, de marile nostru părinte: poporul.